

ODREĐENI ASPEKTI UGOVORA O KUPOPRODAJI ROBE U EUROPSKOM ZAKONODAVSTVU

SANJA GONGETA

Veleučilište „Lavoslav Ružička“ Vukovaru
Županijska 50, 32000 Vukovar
sanja.gongeta@vevu.hr

ŽELJKO SUDARIĆ

Veleučilište „Lavoslav Ružička“ Vukovaru
Županijska 50, 32000 Vukovar
zeljko.sudaric@vevu.hr

DUBRAVKA KLEPICA

studentica
Pravni fakultet u Osijeku
Stjepana Radića 13
d.klepica92@gmail.com

SAŽETAK

Značajan element osiguravanja pravilnog funkcioniranja jedinstvenog unutarnjeg europskog tržišta je zakonodavan okvir usklađen sa suvremenim tržišnim kretanjima i koji jamči pravnu sigurnost sudionicima u gospodarskim aktivnostima. Uzimajući u obzir tehnološki napredak te činjenicu kako je predmet ugovornih obveza između trgovaca i potrošača sve češće isporuka digitalnog sadržaja ili digitalnih usluga, europski zakonodavac posljednjim je zakonodavnim reformama poseban naglasak stavio na zaštitu potrošača te je u svibnju 2019. godine objavio Direktivu (EU) 2019/771 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2019. o određenim aspektima ugovora o kupoprodaji robe, izmjeni Uredbe (EU) 2017/2394 i Direktive 2009/22/EZ te stavljanju izvan snage Direktive 1999/44/EZ i Direktivu (EU) 2019/770 o određenim aspektima ugovora o isporuci digitalnog sadržaja i digitalnih usluga. Tzv. digitalne direktive za cilj imaju osigurati pravilno funkcioniranje jedinstvenog tržišta uz osiguravanje visokog stupnja zaštite potrošača u pogledu ugovora između njih i trgovaca s posebnim naglaskom na pravila o usklađenosti digitalnog sadržaja ili digitalne usluge s ugovorom, pravnim sredstvima u slučaju neusklađenosti ili neisporuke te načinima ostvarivanja tih pravnih sredstava, i preinaci digitalnog sadržaja ili digitalne usluge. U radu se analiziraju temeljne odredbe Direktive o određenim aspektima ugovora o kupoprodaji robe kao i recentne izmjene hrvatskog Zakona o obveznim odnosima.

KLJUČNE RIJEČI: digitalni sadržaji; digitalne usluge; Direktiva (EU) 2019/771 o digitalnom sadržaju; ugovor o kupoprodaji

1. UVOD

Digitalna revolucija posljednjih godina utjecala je na sve razine nacionalnog i međunarodnog poslovanja, a informacijske i komunikacijske tehnologije čine temelj inovativnih suvremenih gospodarskih sustava. Rast inovacija, povećane mogućnosti zapošljavanja i moderni načini poslovanja ne predstavljaju izazov samo gospodarstvenicima i poslovnim subjektima, nego i tijelima javne vlasti.

Europska unija integriranje digitalnih alata u unutarnje tržište uspostavila je jedinstvenim digitalnim tržištem kao sveobuhvatnim okvirom za uspostavljanje i osiguravanje konkurentnog tržišta.

Uz nove tehnologije za nesmetano funkcioniranje suvremenog i inovativnog gospodarstva kao i iskorištavanje punog potencijala e - trgovine nužan je adekvatan zakonodavni okvir što se pokazalo kao dodatan izazov nacionalnim i europskim zakonodavcima.

Razlike u nacionalnim zakonodavstvima, posebno u području potrošačkog ugovornog prava najviše utječu na dodatne troškove i pravnu nesigurnost malim i srednjim poduzećima, što je posebno vidljivo kada je predmet ugovornih obveza isporuka digitalnog sadržaja ili pružanje digitalnih usluga.

S ciljem povećanja konkurentnosti na globalnim tržištima europski zakonodavni okvir je 2019. godine dopunjen i usavršen dvjema digitalnim direktivama, Direktivom (EU) 2019/771 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2019. o određenim aspektima ugovora o kupoprodaji robe, izmjeni Uredbe (EU) 2017/2394 i Direktive 2009/22/EZ te stavljanju izvan snage Direktive 1999/44/EZ i Direktivom (EU) 2019/770 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2019. o određenim aspektima ugovora o isporuci digitalnog sadržaja i digitalnih usluga.

Navedenim direktivama osigurava se pravna sigurnost sudionicima u gospodarskim aktivnostima te izravno utječe na otklanjanje prepreka razvoju prekogranične e - trgovine kao ključnog pokretača gospodarskog rasta.

Kako je navedeno u samom uvodu Direktive (EU) 2019/771 o određenim aspektima ugovora o kupoprodaji robe, cilj njezina donošenja je „uskладiti određene aspekte koji se odnose na ugovore o kupoprodaji robe, polazeći od visokog stupnja zaštite potrošača, kako bi se postiglo stvarno jedinstveno digitalno tržište, povećala pravna sigurnost i smanjili troškovi transakcija, osobito za mala i srednja poduzeća“. (SL 136, 2019: 28)

Cilj rada je ukazati koliko digitalna revolucija i digitalna ekonomija utječu na osuvremenjivanje zakonodavnog okvira te analizirati intervencije zakonodavaca u području prava ključnom za gospodarstvo. Također, želi se i ukazati na ulogu koju inovativna pravna rješenja imaju u povećanju nacionalne i europske konkurentnosti na globalnim tržištima.

Rad je strukturiran u četiri poglavlja te se nakon uvodnog dijela u drugom i trećem poglavlju detaljnije analiziraju odredbe europskog i hrvatskog nacionalnog zakonodavnog okvira u području ugovora o kupoprodaji s posebnim naglaskom na ugovorne obveze isporuke digitalnih sadržaja i pružanje digitalnih usluga. Zaključno poglavlje donosi sažeti pregled ključnih odredbi Direktive 2019/771 i novina u hrvatskom nacionalnom obveznom pravu.

2. DIREKTIVA (EU) 2019/771 O ODREĐENIM ASPEKTIMA/UGOVORA O KUPOPRODAJI ROBE

Za iskorištavanje punog potencijala europskog unutarnjeg tržišta kao konkurenta na globalnom tržištu ključna je nesmetana prekogranična prodaja robe, koja podrazumijeva i sve češće transakcije e-trgovine.

Ugovorno pravo temelj je tržišnih transakcija i njegova konkurentnost u odnosu na odredbe drugih nacionalnih prava za poduzetnike jedan je od ključnih elemenata pri odlučivanju o svojem prekograničnom djelovanju. Odredbe nacionalnog ugovornog prava jednak učinak imaju i na potrošače, odnosno na njihovo povjerenje u prekograničnu kupnju. (Gongeta, 2016)

Određeni aspekti potrošačkih ugovora o kupoprodaji robe prvotno su bili regulirani Direktivom 1999/44/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 25. svibnja 1999 o određenim aspektima prodaje robe široke potrošnje i o jamstvima za takvu robu (dalje: Direktiva 1999/44).

Direktiva 1999/44 zamijenjena je Direktivom (EU) 2019/771 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2019. o određenim aspektima ugovora o kupoprodaji robe, izmjeni Uredbe (EU) 2017/2394 i Direktive 2009/22/EZ, te stavljanju izvan snage Direktive 1999/44/EZ (u daljnjem tekstu: Direktiva 2019/771).

Nekoliko je razloga za donošenje Direktive 2019/771. Prije svega, tehnološkim napretkom proširilo se tržište robe s digitalnim uslugama ili ugrađenim digitalnim sadržajima kao i one koja je na neki način povezana s njima.

Upravo taj ubrzani rast korištenja takvih uređaja i povećani postotak njihove kupnje doveli su do reakcije na razini Europske unije i donošenja novog regulatornog okvira, koji se odnosi na ugovore o kupoprodaji roba s digitalnim sadržajem, a sve s ciljem osiguravanja visoke razine zaštite potrošača i povećanja pravne sigurnosti.

Svrha same Direktive 2019/771 je doprinijeti pravilnom funkcioniranju unutarnjeg tržišta uz istodobno osiguravanje visokog stupnja zaštite potrošača utvrđivanjem zajedničkih pravila o određenim zahtjevima u pogledu ugovora o kupoprodaji sklopljenih između prodavatelja i potrošača, posebno pravila o usklađenosti robe s ugovorom, pravnim sredstvima u slučaju neusklađenosti, načinima ostvarivanja tih pravnih sredstava i komercijalnim jamstvima. (čl. 1. Direktive 2019/771)

Nakon definiranja ključnih pojmova, Direktiva 2019/771 za područje primjene određuje ugovore o kupoprodaji između potrošača i prodavatelja.

Direktiva 2019/771 ne primjenjuje se na ugovore o isporuci digitalnog sadržaja ili digitalnih usluga, ali se primjenjuje na digitalni sadržaj ili digitalne usluge koji su ugrađeni u robu ili su povezani s robom koji se isporučuju zajedno s robom na temelju ugovora o kupoprodaji, neovisno o tome isporučuje li takav digitalni sadržaj ili digitalnu uslugu prodavatelj ili treća strana.

U slučaju dvojbe o tome čini li isporuka ugrađenog ili povezanog digitalnog sadržaja ili ugrađene ili povezane digitalne usluge dio ugovora o kupoprodaji, predmnijeva se da su digitalni sadržaj ili digitalna usluga obuhvaćeni ugovorom o kupoprodaji. (čl. 3. st. 3. Direktive 2019/771)

Također, Direktiva 2019/771 ne primjenjuje se na materijalne nosače podataka koji služe isključivo kao nosači digitalnog sadržaja ili robu koja se prodaje u okviru ovrhe ili na drugi način prema zakonskom ovlaštenju.

Direktivom 2019/771 se uvode subjektivna i objektivna pravila o usklađenosti robe, definira pojam neusklađenosti u slučaju neispravne instalacije robe, pravna sredstva u slučaju neusklađenosti i načinima njihova ostvarivanja. Prava kupca u slučaju nedostatka na stvari kao i njihova hijerarhija određeni su na sljedeći način: popravak ili zamjena robe, sniženje cijene i raskid ugovora o kupoprodaji.

Odredbama Direktive 2019/77 ne utječe se na slobodu država članica da samostalno odrede opće aspekte ugovornog prava u mjeri u kojoj oni nisu uređeni samom Direktivom. Prije svega to se odnosi na pravila o sklapanju, valjanosti, ništetnosti ili učincima ugovora što podrazumijeva i posljedice raskida ugovora ili pravu na naknadu štete.

Rok za prenošenje odredbi Direktive 2019/771 u nacionalna zakonodavstva država članica određen je za 1. siječnja 2022. godine.

3. IZMJENE HRVATSKOG ZAKONODAVNOG OKVIRA I REGULIRANJE ODREĐENIH ASPEKATA UGOVORA O KUPOPRODAJI ROBE

Prethodno je navedeno kako su u Europskoj uniji određeni aspekti potrošačkih ugovora o kupoprodaji robe prvotno bili regulirani Direktivom 1999/44/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 25. svibnja 1999 o određenim aspektima prodaje robe široke potrošnje i o jamstvima za takvu robu.

Slijedom ujednačavanja hrvatskog zakonodavnog okvira s pravnom stečevinom Europske unije, ta je direktiva prenesena i u hrvatski zakon kojim su regulirane osnove obveznih odnosa, odnosno u Zakon o obveznim odnosima (Narodne Novine 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18) kao temeljni zakon s odredbama za ugovorne i izvanugovorne obveze.

Izmjene su se u prvom redu odnosile na uređivanje instituta odgovornosti prodavatelja za materijalne nedostatke stvari i jamstvo za ispravno funkcioniranje prodane stvari.

Međutim, Direktiva 1999/44/EZ odnosila se na određene aspekte potrošačkih ugovora o kupoprodaji robe, a u hrvatski zakonodavni okvir je implementirana na način da je uz potrošačke regulirala i građanske i trgovačke ugovorne odnose.

Do toga je došlo iz razloga što prethodno spomenuti institut odgovornosti prodavatelja za materijalne nedostatke stvari i jamstvo za ispravno funkcioniranje prodane stvari iz Zakona o obveznim odnosima predstavljaju opća pravila za kupoprodajne ugovore neovisno o pravnom statusu ugovornih strana. Zakonodavac je predvidio samo pojedine iznimke kod trgovačkih i potrošačkih ugovora. (Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim odnosima, P.Z. 148. 2021:1)¹

¹ Datum ulaska u proceduru:10.06.2021.; Datum otvaranja rasprave:23.06.2021.; Datum zaključenja rasprave:23.06.2021.; Datum izglasavanja:25.06.2021.

Obveza implementiranja Direktive 2019/771 u hrvatsko obvezno pravo otvorila je priliku za jasnu distinkciju pravila u pojedinim ugovornim odnosima. Prijedlogom Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim odnosima (dalje: P. Z. 14.8.) u 23. članka tako je između ostaloga redefiniran pojam materijalnog nedostatka, uvedena su posebna pravila o obvezama prodavatelja u slučaju kupoprodaje stvari s digitalnim elementima u potrošačkim ugovorima te je produljen rok u kojem je na prodavatelju teret dokaza da stvar u vrijeme prijelaza rizika nije imala nedostatke.

Također propisana je hijerarhija prava koje kupac, u slučaju materijalnog nedostatka stvari može birati, propisano je pravo prodavatelja odbiti ukloniti nedostatak ako je to nemoguće ili bi prouzročilo nerazmjerne troškove kao i pravo kupca na nepodmirenje dijela cijene do ispunjenja prodavateljeve obveze.

Posljednjim izmjenama i dopunama Zakona o obveznim odnosima, a za potrebe primjene odredbi o odgovornosti za materijalne nedostatke stvari i komercijalnog jamstva, prije svega definira se pojam potrošača, potrošačkog ugovora, proizvođača, digitalnog sadržaja, digitalne usluge, kompatibilnosti, funkcionalnosti, interoperabilnosti, trajnog nosača podataka, trajnosti i besplatnosti. (čl. 2. P.Z. 148.; 2021:)

Nadalje, člankom 3. P.Z. 148., članku 400. Zakona o obveznim odnosima mijenja se stavak 3. i dodaje dodatnih osam a u svrhu propisivanja prodavateljeve odgovornosti.

Tako prema novim pravilima, „prodavatelj odgovara za materijalne nedostatke neovisno o tome je li ugovorom prenio ili se obvezao prenijeti kupcu stvar u vlasništvo, a kupac platio ili se obvezao platiti njezinu cijenu.“

Istim člankom dalje se propisuje kako su od pravila Zakona o obveznim odnosima o odgovornosti za materijalne nedostatke izuzeti potrošački ugovori za isporuku digitalnih sadržaja i usluga, osim ako je predmet ugovora pokretna stvar u koju je ugrađen digitalni sadržaj i usluge.

Također, pojašnjen je trenutak prijelaza rizika u slučaju stvari s digitalnim elementima. Tako rizik prelazi na kupca u trenutku kada je obavljena jednokratna isporuka digitalnog sadržaja ili digitalne usluge odnosno kada je započela kontinuirana isporuka digitalnog sadržaja ili digitalne usluge.

Ako stvar treba instalirati ili montirati prodavatelj ili osoba za koju on odgovara, rizik prelazi na kupca u trenutku u kojem je dovršena instalacija odnosno montaža.

U slučaju dvojbe o tome je li isporuka ugrađenog ili povezanog digitalnog sadržaja ili digitalne usluge dio potrošačkog ugovora o kupoprodaji, predmnijeva se da su digitalni sadržaj ili digitalna usluga obuhvaćeni ugovorom o kupoprodaji. (P.Z. 148. 2021: 14)

Predmnijeva se da je svaki nedostatak stvari kao i stvari s digitalnim elementima koji se pokazao u roku od jedne godine od trenutka prijelaza rizika postojao i u trenutku prijelaza rizika, osim ako prodavatelj dokaže suprotno ili suprotno proizlazi iz naravi stvari ili naravi nedostatka.

Kod trgovačkih ugovora navedena predmnijeva odnosi se na razdoblje od šest mjeseci od trenutka prijelaza rizika.

Kod potrošačkih ugovora o kupoprodaji stvari s digitalnim elementima ako je ugovorena kontinuirana isporuka digitalnog sadržaja ili digitalne usluge tijekom određenog razdoblja teret dokaza da ne postoji nedostatak digitalnog sadržaja ili digitalne usluge je na prodavatelju za vrijeme od dvije godine od prijelaza rizika, a ako je ugovorena kontinuirana isporuka digitalnog sadržaja ili digitalne usluge na rok dulji od dvije godine, teret dokaza da ne postoji nedostatak digitalnog sadržaja ili digitalne usluge je na prodavatelju za cijelo razdoblje na koje je isporuka ugovorena.

Odgovornosti za materijalne nedostatke iz Zakona o obveznim odnosima neće se primjenjivati na potrošačke ugovore o kupoprodaji materijalnih nosača podataka koji služe isključivo kao nosači digitalnog sadržaja.

P. Z. 148. u članku 4. donosi izmjene Zakona o obveznim odnosima koji se odnosi na definiranje postojanja nedostatka. Prema novim odredbama, nedostatak postoji: „ako stvar ne odgovara opisu, vrsti, količini i kvaliteti odnosno nema funkcionalnost, kompatibilnost, interoperabilnost i druge značajke kako je utvrđeno ugovorom o kupoprodaji; ako stvar nije prikladna za bilo koju posebnu namjenu za koju je potrebna kupcu i s kojom je kupac upoznao prodavatelja najkasnije u trenutku sklapanja ugovora te u odnosu na koju je prodavatelj dao pristanak; ako stvar nije isporučena sa svom dodatnom opremom i uputama, uključujući upute za instalaciju, kako je utvrđeno ugovorom o kupoprodaji ili ako stvar nije isporučena s ažuriranjima kako je utvrđeno ugovorom o kupoprodaji.“

Također, nedostatak postoji iako stvar nije prikladna za upotrebu u svrhe za koje bi se stvar iste vrste uobičajeno koristila, uzimajući u obzir, sve propise Europske unije i propise Republike Hrvatske, tehničke standarde ili, ako takvih tehničkih standarda nema, primjenjive kodekse ponašanja ako oni postoje; ako stvar ne odgovara kvaliteti i opisu uzorka ili modela koji je prodavatelj stavio na raspolaganje kupcu prije sklapanja ugovora; ako stvar nije isporučena s dodatnom opremom, uključujući ambalažu, upute za instalaciju ili druge upute, čiji primitak kupac može razumno očekivati; ako stvar ne odgovara količini ili nema ona svojstva i druge značajke, uključujući one koje se odnose na trajnost, funkcionalnost, kompatibilnost i sigurnost, koji su uobičajeni za stvar iste vrste i koje kupac može razumno očekivati s obzirom na prirodu stvari te uzimajući u obzir sve javne izjave koje su dali prodavatelj ili druge osobe u prethodnim fazama lanca transakcija, uključujući proizvođača, ili koje su dane u njihovo ime, osobito u oglašavanju ili označivanju; ako je stvar nepravilno instalirana odnosno montirana, a usluga instalacije odnosno montaže čini dio ugovora o kupoprodaji i obavio ju je prodavatelj ili osoba za koju on odgovara ili ako je stvar za koju je bilo predviđeno da ju instalira odnosno montira kupac nepravilno instalirana odnosno montirana od strane kupca, a nepravilna instalacija odnosno montaža je posljedica nedostatka u uputama koje je dostavio prodavatelj ili, u slučaju stvari s digitalnim elementima, koje je dostavio prodavatelj ili dobavljač digitalnog sadržaja ili digitalne usluge. (P. Z. 148., 2021: 16)

Nadalje, određuje se obveza prodavatelja obavijestiti potrošača o ažuriranjima, uključujući sigurnosna ažuriranja, koja su potrebna da stvar ostane bez nedostatka te mu osigurati ažuriranja tijekom razdoblja unutar kojeg to potrošač može razumno očekivati s obzirom na vrstu i svrhu stvari i digitalnih elemenata te uzimajući u obzir okolnosti i prirodu ugovora o kupoprodaji.

Izmjenama i dopunama Zakona o obveznim odnosima propisana su prava kupca u slučaju nedostatka stvari kao i hijerarhija prava kupca.

Kupac koji je pravodobno i uredno obavijestio prodavatelja o nedostatku ovlašten je zahtijevati od prodavatelja uklanjanje nedostatka, zahtijevati od prodavatelja predaju druge stvari bez nedostatka, zahtijevati razmjerno sniženje cijene te konačno izjaviti da raskida ugovor.

U svakom od tih slučajeva kupac ima pravo i na popravljavanje štete prema općim pravilima o odgovornosti za štetu, uključujući i štetu koju je zbog nedostatka stvari pretrpio na drugim svojim dobrima.

Jedna od novina je i zakonsko uređivanje pojma komercijalno jamstvo koje se definira kao „svaka obveza kojom se prodavatelj ili proizvođač, povrh zakonske obveze prodavatelja koja se odnosi na odgovornost za materijalne nedostatke stvari, obvezuje kupcu vratiti plaćenu cijenu ili zamijeniti, popraviti ili servisirati stvar ako ona ne zadovoljava specifikacije ili druge zahtjeve koji su navedeni u izjavi o jamstvu ili u relevantnom reklamnom materijalu koji je dostupan u trenutku ili prije sklapanja ugovora.“

Svako komercijalno jamstvo obvezujuće je za davatelja jamstva u skladu s uvjetima utvrđenima u izjavi o komercijalnom jamstvu i povezanom reklamnome materijalu dostupnima u trenutku ili prije sklapanja ugovora. Ako proizvođač nudi kupcu komercijalno jamstvo trajnosti za određenu stvar tijekom određenog razdoblja, proizvođač je odgovoran izravno kupcu tijekom cijelog razdoblja komercijalnog jamstva trajnosti u pogledu popravka ili zamjene stvari.

Važno je naglasiti kako predložene zakonske izmjene stupaju na snagu 1. siječnja 2022. godine i neće se primjenjivati na ugovore sklopljene prije 1. siječnja 2022. godine.

4. ZAKLJUČAK

Tehnološkim napretkom došlo je do širenja tržišta robe s ugrađenim digitalnim sadržajima ili digitalni uslugama ili su one povezane s njima. S obzirom na sve veću potrošnju takvih uređaja, Direktiva 2019/771 o određenim aspektima ugovora o kupoprodaji robe sadrži i pravila koja se primjenjuju na ugovore o kupoprodaji takvih proizvoda.

Ako pravo potrošača promatramo kao jedan od vidljivih i konkretnih dijelova privatnog prava, podložno stalnim promjenama jasno je zašto je potrebna njegova kontinuirana modernizacija.

Direktiva se primjenjuje na ugovore o kupoprodaji robe s digitalnim elementima ako bi odsutnost ugrađenog ili povezanog digitalnog sadržaja ili digitalne usluge onemogućivala funkcioniranje robe i ako se taj digitalni sadržaj ili ta digitalna usluga isporučuje s robom na temelju ugovora o kupoprodaji te robe.

Direktiva 2019/771 odnosi se samo na ključne elemente ugovora o kupoprodaji, a koje su bile nužne za otklanjanje prepreka u nacionalnom ugovornom pravu na unutarnjem tržištu.

Na tragu obveze usklađivanja svog nacionalnog zakonodavnog okvira, hrvatski zakonodavac u posljednjim izmjenama i dopunama Zakona o obveznim odnosima redefinirao je pojam materijalnog nedostatka stvari te propisao subjektivne i objektivne kriterije za postojanje nedostataka. Jasno je definirano da u hijerarhiji prava kupca, kupac može najprije birati između popravka ili zamjene stvari, a tek ako ne realizira zahtjev za popravkom, odnosno zamjenu, sniženje cijene ili raskid ugovora.

Ono što je također novina, odnosi se na pravila o obvezama prodavatelju u slučaju kupoprodaje stvari s digitalnim elementima u potrošačkim ugovorima, koja su postala moguća definiranjem pojma stvari s digitalnim elementom.

Novim zakonodavnim okvirom kojim su usklađeni određeni aspekti ugovora o kupoprodaji robe na europskoj razini, ostvaruje se visoki stupanj zaštite potrošača, povećava pravna

sigurnost, smanjuju troškovi transakcija i dodatno ostvaruje jedinstveno digitalno tržište kao jedan od temelja konkurentnog i jedinstvenog europskog unutarnjeg tržišta.

LITERATURA

1. Carvalho, J. M. (2019) 'Sale of Goods and Supply of Digital Content and Digital Services – Overview of Directives 2019/770 and 2019/771, 8, Journal of European Consumer and Market Law, Issue 5, pp. 194-201, <https://kluwerlawonline.com/journalarticle/Journal+of+European+Consumer+and+Market+Law/8.5/EuCML2019037> (12.08.2021.)
2. Ebers, M (2021) Liability for Artificial Intelligence and EU Consumer Law, Journal of Intellectual Property, Information Technology and Electronic Commerce Law“, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3855110> (12.08.2021.)
3. Gongeta, S. (2016) Regulatory Framework as the Primary Reason for (No)Internationalization of SMEs // Advancing Research in Entrepreneurship in the Global Context: Conference Proceedings of the 8th ENTRE Conference / Wach, Krzysztof ; Żur, Agnieszka (ur.). Krakow: Cracow University of Economics Centre for Strategic and International Entrepreneurship, str. 309-319.
4. Gongeta, S.; Gongeta, V. (2016) Utjecaj zakonodavnih i administrativnih zahtjeva na pokretanje gospodarske djelatnosti // Zbornik radova 6. Međunarodna konferencija Razvoj javne uprave / Smoljić, M. ; Belaj, I. (ur.) Vukovar. str. 126-134,
5. Gongeta, S. (2014). Promjene regulatornog okvira njemačkog društva s ograničenom odgovornošću kao posljedica regulatorne konkurencije u području prava društava među državama članicama Europske unije. Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, 35 (2), 819-849. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/131283>.
6. Vujčić, B.; Gongeta, S. (2018) Removing regulatory burdens and boosting competitiveness // Economic Integrations, Theory, Tooperation and Perspectives ; Integrations reforms and business challenges / Kandžija, V. ; Kumar, A. (ur.). Zagreb - Mostar: Libertas Međunarodno sveučilište ; Association for European Community Studies in BiH, str. 295-305
7. Staudenmayer, (2020) 'The Directives on Digital Contracts: First Steps Towards the Private Law of the Digital Economy' 28 European Review of Private Law (ERPL) str. 217-247.
8. Schulze, R., Staudenmayer D. (2020) EU Digital Law, 2020 Nomos Verlagsgesellschaft, Waldseestraße 3-5, 76530 Baden-Baden, Germany.
9. Schulze, 'Die Digitale-Inhalte-Richtlinie – Innovation und Kontinuität im europäischen Vertragsrecht' (2019) 4 ZEu, str 695–723.
10. Spindler, (2016) 'Contracts for the Supply of Digital Content – Scope of application and basic approach – Proposal of the Commission for a Directive on contracts for the supply of digital content' 3 ERCL str. 183–217;
11. Staudenmayer, (2016) 'Digitale Verträge – Die Richtlinienvorschläge der Europäischen Kommission' (2016) 4 ZEuP str. 801–831;
12. Raphaël Gellert, (2021) 'The EU's New Directives on Digital Contracts, and Artificial Intelligence: Really Future Proof?', 29, European Review of Private Law, Issue 3, str. 403-424, <https://kluwerlawonline.com/journalarticle/European+Review+of+Private+Law/29.2/ERPL2021021> (18.08.2021.)

13. Uredba (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (Rim I) OJ L 177, 4.7.2008, p. 6–16
14. Direktiva (EU) 2019/770 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2019. o određenim aspektima ugovora o isporuci digitalnog sadržaja i digitalnih usluga OJ L 136, 22.5.2019, p. 1–27
15. Direktiva (EU) 2019/771 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2019. o određenim aspektima ugovora o kupoprodaji robe, izmjeni Uredbe (EU) 2017/2394 i Direktive 2009/22/EZ te stavljanju izvan snage Direktive 1999/44/EZ OJ L 136, 22.5.2019, p. 28–50
16. Konačni prijedlog zakona o određenim aspektima ugovora o isporuci digitalnog sadržaja i digitalnih usluga PZ BR. 143 <https://www.sabor.hr/hr/prijedlog-zakona-o-odredenim-aspektima-ugovora-o-istoruci-digitalnog-sadrzaja-i-digitalnih-usluga>
17. Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim odnosima, https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2021-06-10/170202/PZE_148.pdf

